

BARNEOMBUDET

Justis- og beredskapsdepartementet, politiavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref:
18/00928-2

Saksbehandler:
Anders Prydz Cameron

Dato:
26. september 2018

Høring - forslag til endringer i passloven mv. - pass til barn og prøveløslatte

Barneombudet viser til høringsbrev datert 28.6.2018 med forslag til endringer i passloven mv.

Vi begrenser oss til å kommentere høringsnotatets punkt 3 om utstedelse og nekting av pass til mindreårige. Barneombudet mener det er svært positivt at departementet nå foreslår lovendringer som gjør det mulig å nekte eller inndra pass eller andre reisedokumenter når det er grunn til å anta at barn vil bli utsatt for straffbare forhold eller forhold som kan skade liv eller helse i utlandet. Forslaget om klarere regler og utvidet adgang til å utstede pass til barn uten foreldrenes samtykke er også svært positivt.

Regelendringene vil gjøre det lettere å hindre at barn sendes ut av landet til skadelige forhold i utlandet, og ikke minst gjøre det enklere å hjelpe barn som lever under slike forhold i utlandet hjem igjen. Vi støtter disse forslagene, men mener at departementet kan gi en hjemmel som er klarere og rommer flere tilfeller ved å inkludere forhold som «kan skade barnets utvikling» i bestemmelsene i passloven §§ 4 og 5 første og tredje ledd og ID-kortloven § 5 tredje ledd bokstav e.

Om retten til liv og utvikling i barnekonvensjonen

Retten til liv og utvikling i artikkel 6 er et av de grunnleggende prinsippene i FNs konvensjon om barnets rettigheter. Det at noe regnes som et grunnleggende prinsipp i konvensjonen innebærer at det både er en rettighet i seg selv, og at det er et viktig tolkningsprinsipp for andre bestemmelser i konvensjonen og i nasjonalt regelverk. Barnekonvensjonen artikkel 6 pålegger staten å anerkjenne alle barns rett til liv, og «*to the maximum extent possible [ensure] the survival and development of the child*». I sin generelle kommentar nr 5 om tiltak for å implementere konvensjonens rettigheter, uttaler FNs barnekomité følgende om forståelsen av artikkel 6:

«The committee expects the States to interpret “development” in its broadest sense as a holistic concept, embracing the child’s physical, mental, spiritual, moral, psychological and social development.¹»

I tilfeller der det er risiko for at barn skal bli sendt ut av landet mot sin vilje til opphold som kan være skadelige for dem, eller der det kan være aktuelt å utstede reisedokumenter til barn

¹ FNs barnekomité: General Comment no. 5 (2003) avsnitt 12.

uten foreldrenes samtykke, mener vi denne forståelsen av utvikling er viktig: Man kan relativt lett tenke seg tilfeller der det ikke er gode nok holdepunkter for å ha grunn til å tro at et barn blir utsatt for forhold som kan medføre fare for liv eller helse (forslag til vilkår i høringsnotatet), men der man likevel kan ha grunn til å tro at oppholdet over tid innebærer forhold som medfører fare for barnets utvikling. Dette vil kanskje særlig være aktuelt ved plassering av barn på utdanningsinstitusjoner i utlandet som for eksempel benytter fysisk avstraffelse eller andre disiplinierende metoder som skader barns utvikling, eller som tilbyr en utdanning som kan skade barnets sosiale utvikling. Flere artikler i barnekonvensjonen er relevante, for eksempel artikkel 14 (religionsfrihet), 16 (vern om privatliv) eller 29 (utdanningens innhold).

På denne bakgrunn anbefaler vi departementet å foreslå følgende formulering i passloven § 4 tredje ledd:

«(...) dersom det er fare for personens liv og helse, barnets utvikling, eller (...)»

Vi anbefaler følgende formulering i passloven § 5 tredje ledd bokstav g og ID-kortloven § 5 tredje ledd bokstav e:

«(...) eller forhold der som kan medføre fare for liv, helse eller utvikling»

Om unntaket «åpenbart ubetenkelig»

Barneombudet støtter forslaget om å beholde et mer generelt unntak fra hovedregelen i passloven § 4 om at foreldre skal samtykke til utstedelse av pass. Imidlertid er «åpenbart ubetenkelig» en formulering som vi ikke kjenner igjen fra annet regelverk og som kan fremstå som noe uklart, til tross for at det er en etablert praksis knyttet til å gjøre unntak i visse tilfeller. Ikke minst vil formuleringen kunne være vanskelig å forstå for ungdom. I redegjørelsen for andre lands rett fremgår det at Sverige har et unntak fra hovedregelen når det foreligger «andre særlige grunner», og at Danmark har en liknende formulering av sitt unntak.

Vi anbefaler departementet å vurdere å erstatte «åpenbart ubetenkelig» med «andre særlige grunner» eller en liknende formulering.

Om avgrensning av nektelse av pass til å gjelde nærmere angitte straffbare forhold

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om den foreslåtte bestemmelsen i passloven § 5 om nektelse av pass til mindreårige på grunn av fare for at barnet vil bli utsatt for straffbare forhold bør avgrenses til nærmere angitte straffbare forhold. Barneombudet støtter departementet i at bestemmelsen bør gjelde straffbare forhold generelt. Det er viktig at bestemmelsen er fleksibel – en avgrensning til bestemte forhold vil innebære en reell fare for at man i noen tilfeller ikke vil kunne nekte pass til et barn, selv om man har svært gode grunner til å gjøre det.

Vi takker for muligheten til å kommentere forslagene til lovendringer, og stiller oss til disposisjon dersom departementet har spørsmål eller ønsker å drøfte våre innspill nærmere.

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Anders Prydz Cameron
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.